

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЗАГАЛЬНОГО
МОВОЗНАВСТВА
ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

Матеріали студентської
науково-практичної конференції
24 травня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО І ПРИКЛАДНОГО МОВОЗНАВСТВА

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЗАГАЛЬНОГО
МОВОЗНАВСТВА
ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

Матеріали студентської
науково-практичної конференції
24 травня 2011 року

Миколаїв
2011

Редакційна колегія:

Ковалевська Т.Ю. - доктор філологічних наук, професор кафедри загального і прикладного мовознавства

Супрун А.П. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Рускуліс Л.В. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Савінова Н.В. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Бабій Ю.Б. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Каленюк С.О. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Желязкова В.В. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального і прикладного мовознавства

Збірник науково-методичних праць (За матеріалами студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми загального мовознавства та лінгводидактики»). - Миколаїв: МНУ, 2011. - 100 с.

ЗМІСТ

Асмолова Т. МОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ - НЕВИЧЕРПНА ГЛИБІНЬ ЛЮДСЬКОГО СВІТОБАЧЕННЯ.....	5
Авсєєва Н. КОНЦЕПТ «ДЕРЖАВА» В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ ХХ ст.....	10
Гальчук Ю. ИНТЕРИРОВАННОЕ ИЗУЧЕНИЕ ЛЕКСИКИ В ШКОЛЕ.....	15
Грабова А. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ФУНКЦІЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У РОМАНАХ «ЯСА» Ю. МУШКЕТИКА ТА «ЖУРАВЛИНИЙ КРИК» Р. ІВАНИЧУКА.....	22
Дрибница Е.В. ТЕХНИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА КАК СПОСОБ ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ УЧЕНИКОВ СРЕДНИХ КЛАССОВ.....	29
Дубачінська І. КЛИЧНИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ ЯК СКЛАДОВА МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ.....	34
Заворточенко М. СЕМІНАР ЯК ПРАКТИЧНА ФОРМА РОБОТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	38
Зігура В. СУЧАСНІ МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ ЗАЇКАНЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	45
Ляхвацька О. СИСТЕМА ВПРАВ НА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ НАВИЧОК ДОБОРУ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ СУФІКСАЦІЇ З МЕТОЮ ЇХ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ.....	50

Набока Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ І МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З СЕНСОРНОЮ АЛАЛІЄЮ.....	57
Носульская О. ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ СО СЛОВАРЯМИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА ДЕТЕЙ СРЕДНЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	62
Сагайдак А. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ЗАЇКАННЯ.....	67
Самодурова Н. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЕВОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ДІТЕЙ З ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	71
Сетун А. ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ: АНАЛІЗ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	77
Ткач Я. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ЗАГАЛЬНОГО НЕДОРОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	80
Фас Т. ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДИЗАРТРИКАМИ.....	85
Федорова О. АНТОНІМИ У СКЛАДІ ЗАГАДКИ.....	90
Хмельницька К. ВПЛИВ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР ТА ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ НА ЗБАГАЧЕННЯ, УТОЧНЕННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЮ СЛОВНИКА ПРИ МОТОРНІЙ АЛАЛІЇ.....	95

Асмолова Т., студентка групи Б1/1 Миколаївського
державного аграрного університету

Науковий керівник: Кунашенко О.В., асистент кафедри
українознавства Миколаївського державного аграрного університету

МОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ - НЕВИЧЕРПНА ГЛИБІНЬ ЛЮДСЬКОГО СВІТОБАЧЕННЯ

Так, слово - лікар страждань людських,
що в силах душу з недуги визволити!

Менандр

Сучасний швидкоплинний світ ставить на значно вищий щабель українського світобачення його мову. Повсякденне життя українця стає ареною зустрічей і діалогів різних етнічних спільнот, конфесій, культур, світу бізнесу. Орієнтація у надзвичайно різноманітному і вимогливому світі між комунікативних зв'язків надзвичайно важлива для сучасної ділової людини, набувши особливої актуальності в посттоталітарний період.

Сучасне буття людини здатне бути тільки тоді наповненим і виразним, якщо вона володіє мовою, здатною її ідентифікувати серед спільноти носіїв тієї ж самої мови. Питання полягає у тому, якою мовою здатна володіти сучасна людина, форми відтворення якої будуть доречними, унормованими, чіткими та доступними для мовця, **чи**, навпаки, носії однієї й тієї ж самої мови матимуть розбіжності в гумках, що провокуватиме конфлікти, непорозуміння, загострення у вирішенні завдань.

Мова, як відомо, не тільки здатна слугувати засобом зв'язку між людьми. Вона відіграє роль якісного і універсального чинника сприймання навколишньої дійсності, сприяє розвитку уяви людини та формуванню її свідомості. Врешті, мова - це дух народу, його ментальність, його неповторність у найрізноманітніших напрямках суспільного буття та культури. Як основа духовності народу мова є підсумком існування нації. Влучно зауважив з цього приводу Я. Радевич-Винницький, вказавши, що «культуру поведінки, культуру спілкування людина не отримує в спадок - її треба навчатися. Але не варто припускатися помилок (вони часто дуже дорого нам коштують, а часом залишаються непоправними) або чекати, що їх припуститься хтось інший, аби знати, як правильно поводитися і спілкуватися» [2].

З історії нам відомо досить багато прикладів зникнення націй, мови яких розчинялися і нівелювалися іншими народами (наприклад, полабські слов'яни, які жили між Одрою і Лабою, звідси і назва племен). Збереження мови здатне зберегти народ.

Передусім слід звернути увагу на те, який виховний вплив у дохристиянський період на культуру мовлення мало шанобливе ставлення і повага до предметів побуту, які людина того періоду вважала за святиню та оберіг сімейного добробуту. Етикет українського народу, у тому числі й мовленнєвий, вироблявся, витончувався впродовж тисячоліть. Окремі вислови етноетикету сягають ще дохристиянського періоду і пов'язані з язичницькою обрядовістю, звичаями, уявленнями слов'ян. Наприклад, жінка, перепрошуючи за вимовлене у хаті недобре слово, говорила: «шануючи сонечко святе, і піч, і стіл», а чоловік, утримуючись від лайки, промовляв: «сказав би, та піч у хаті». Це пов'язано з давніми слов'янськими культурами сонця, печі, стола. Замінивши відкрите вогнище, якому в давнину поклонялися як опікунові дому, очисній та живильній силі, піч стала уособленням сімейного добробуту й охоронцем родинних таємниць. Вірили: якщо шанувати піч, вона дасть силу, достаток, здоров'я. Тому остерігалися «осквернити» піч непристойним словом, негідним учинком. Стіл, за свідченням етнографів, був символом єдності та згуртування, тому застілья було знаком довір'я, доброзичливості. Стіл застїлали вишиваним обрусом, на стіл клали «хліб святий». Як і про піч, про стіл належало говорити з повагою. Безумовно, у зв'язку з різними причинами культурного, політичного, економічного характеру вироблення культури спілкування українського народу не могло не зазнати іншокультурних впливів [3, с. 20].

Період становлення Київської Русі - однієї з найбільш культурних держав середньовічного світу - є одночасно періодом зародження культури мовлення, яка відшліфовувалась, вдосконалювалась протягом подальших століть.

Уже в IX ст. Київ був центром, міжнародної торгівлі, про що свідчать не лише писемні джерела, а й знахідки візантійських, арабських монет, предметів іноземного походження. Водночас із політичним зміцненням Київської Русі зростає її культурний рівень.

Передусім слід звернути увагу на мову, якою розмовляло давньоукраїнське суспільство, а саме: на мову мешканців центрального регіону Київської Русі. Мова виникає на основі київського койне з елементами живого мовлення давньоукраїнського етносу.

Після прийняття християнства як державної релігії з кінця X ст. (988 р.) у Київській державі поширюється ще одна літературно-писемна мова, в основу якої було покладено македонські говори староболгарської мови; створюється окремий східнослов'янський варіант цієї старослов'янської мови, який дістав назву церковнослов'янської.

Обидві літературні мови Київської Русі - давньоруська і церковнослов'янська - були могутнім єднальним чинником духовної культури східного слов'янства [5, с. 23].

Нам слід пишатися тим, що, не дивлячись на багатівкові поневіряння, наш народ здатен був зберегти мову, зберегти і її справжнього захисника і патріота - український народ. Але багатівкові впливи на фонетичні норми, лексичні та граматичні зробили «внесок» (лапки вставлені нами. - О.К.) у загальну структуру мови, яка отримала можливість лише наприкінці XX ст. вести мову про «реформування» у мови, її ідентифікацію серед мов як слов'янської спільноти, так і інших мов світу.

Ось чому сучасний стан становлення унормованої літературної мови залишає різного роду неточності, «ляпсуси» та русизми, які сприймаються її носіями як свої. Ось чому ми замість вживання *дякуємо кому, дякуємо кого*; перемогу *одержуємо*, як гроші; *груз*, замість *вантаж*; *задачі вирішуються*, а не *розв'язуються*; підприємства чомусь *крупні*, а зерно *велике* [4]. Історичний вплив російської мови також залишив не втішні слова в мові українській, які сучасний українець сприймає як власне свої, навіть не підозрюючи про помилковість своїх суджень. Невід'ємною частиною нашого міжособистісного спілкування залишаються так звані «двомовними», як наслідок активного впливу російської мови та намагання за радянської доби наблизити українську мову до мови великого руського народу. Така тенденція у сучасному суспільстві теж має негативні наслідки і сьогодні, коли ми вживаємо *дякуємо Вас*, замість унормованого українського відповідника *дякуємо Вам, вибачаємо мене*, замість *вибачте мені*, спортсмен у нас *самий кращий*, замість *найкращий*, студенти *розходяться по заняттях*, замість *ідуть на заняття*. Мова, замішана на мові іншій втрачає свою ритмомелодіку, лексичну значущість і, врешті-решт, втрачає власну самобутність, не здатна виразити глибини слова, його змісту. Справедливо зауважив відомий російський педагог В.Г. Белінський, стверджуючи: «Слово відображає думки: незрозуміла думка - незрозуміле і слово [4].

Тож маємо бути носіями справжньої мови, а не її спотвореного варіанту, носіями органіки українського слова, мовним експертом і патріотом.

Мова здатна не лише існувати як засіб зв'язку між людьми, а й виконує надважливі функції у сучасному світі, надаючи експресії мовленню, що допомагає індивідові виразити внутрішній світ; вона є засобом ідентифікації, тобто ототожнення себе у межах певної спільноти; виконує гносеологічну функцію, допомагаючи пізнати світ, бо мова є важливим елементом пізнання національної картини світу; мова є важливим засобом формування думки, логіки мислення у людини; вона здатна, як знаряддя естетики, формувати культурні цінності особистості; є потужним носієм культури, тому що тільки пізнавши мову іншого народу, можна глибиною збагнути його культуру; вона здатна ідентифікувати слова, тобто виконує номінативну функцію, даючи назви предметам, явищам, процесам, абстрактним поняттям. Функції мови здатні утворювати спектр вияву комунікації; вони не існують відокремлено, а здатні взаємопроникати і формувати цілісну картину мовних засобів вираження у конкретного носія мови.

Зокрема, слід вказати, що слова не виникають в українській мові хаотично, а мають духовне підґрунтя, йдучи від серця народу, передаючи його дух та мислення. Щоб переконатися в цьому, І. Каганець, наприклад, запропонував простежити етимологію деяких українських слів:

Виховати - заховати від зла.

Лікарня - лікувати, давати здоров'я.

Весілля - веселитися, радіти.

Освіта - світло, просвічення.

Подружжя - дружба, приязнь.

Шлюб - «злюб», кохання.

Звитяжець - витягнути, підняти вище [1].

Як переконливо вказують запропоновані вище лексеми, мова є відзеркаленням душі народу, його характеру і мислення. Справедливо зазначив з приводу магичності слова відомий письменник Франції Франц Анатоль, стверджуючи, що «немає магії сильнішої, ніж магія слова» [1]. Так, дійсно, лише рідне, природно вжите слово у мові певного носія набуває своєї значущості і неповторності, здатне напоїти духовно спраглих і вселити надію і розраду у душі, зіллити від розпачу і запобігти смерті.

Як переконливо вказують запропоновані вище лексеми, мова є віддзеркаленням душі народу, його характеру і мислення. Справедливо зазначив з приводу магічності слова відомий письменник Франції Франц Анатоль, стверджуючи, що «немає магії сильнішої, ніж магія слова» [1]. Так, дійсно, лише рідне, природно **вжите** слово у мові певного носія набуває своєї значущості і неповторності, здатне напоїти духовно спраглих і вселити надію і розраду у душі, зцілити від розпачу і запобігти смерті.

Ось, чому такої гостроти набуває сьогодні проблема відродження українського слова, його етимології, його генетичного взаємозв'язку з культурою минулих поколінь.

Література

1. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етикет ділової комунікації: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероблене. - К.: АртЕк, 2002. - 208 с.
2. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2006. - 291 с.
3. Романець В.А., Мусатов С.О. Київська Русь і початок вітчизняної психології (До 1500-річного ювілею заснування Києва). Республіканський науково-методичний збірник. Випуск 2. - К.: Радянська школа, 1981. - С. 3-21.
4. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. - К.: Либідь, 2001. - 240 с.
5. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. - Видавництво 2-е. - Київ: Лібра, 2003. - 416 с.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Матеріали студентської
науково-практичної конференції
24 травня 2011 року

Підписано до друку 27.05.2011 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman».
Друк на ризографі. Умов. друк. арк. 6,25.
Замовлення № 479-05. Наклад 50 прим.

Видавничий відділ МНУ
54030, м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3375 від 27.01.2009 р.